

فردوسی

از نگاه خاورشناسان روسیه

مجموعه مقالات و سخنرانی‌های
نشست رسمی انستیتوی خاورشناسی آکادمی علوم روسیه
به مناسبت جشن هزاره فردوسی
(۱۳۱۲ هـ. ش / ۱۹۳۴ م)

برگردان : نازلی اصغرزاده

ویراستار : دکتر علی محمد پشت‌دار

انتشارات شاهنگ

■ عنوان و نام پدیدآورنده: فردوسی، از نگاه خاورشناسان روسیه: مجموعه مقالات و سخنرانی‌های نشست رسمی انستیتوی خاورشناسی آکادمی علوم روسیه به مناسبت جشن هزاره فردوسی / برگردان نازلی اصغرزاده؛ ویراستار علی محمد پشت‌دار ■ مشخصات نشر: تهران، شباهنگ، ۱۳۹۰. ■ مشخصات ظاهری: ۱۹۲ ص: ۱۷ × ۲۴ س.م.

978-600-130-026-4

■ یادداشت: واژه‌نامه ■ موضوع: فردوسی، ابوالقاسم، ۲۲۹ - ۴۱۶ هـ. ق. -- کنگره‌ها ■ موضوع: فردوسی، ابوالقاسم، ۲۲۹ - ۴۱۶ هـ. ق. شاهنامه -- نقد و تفسیر ■ شناسه افزوده: اصغرزاده، نازلی، ۱۳۲۱ - مترجم ■ شناسه افزوده: فرهنگستان علوم روسیه شوروی. انستیتوی خاورشناسی ■ شناسه افزوده: Akademiia nauk SSSR. Institut Vostokovedeniia
■ رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۰ / ۱۲ ۴۴۹۵ PIR
■ رده‌بندی دیویی: ۱ / ۲۱ ۸ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۸۴۵۷۲

www.ketab.ir

انتشارات شهاب

فردوسی، از نگاه خاورشناسان روسیه

نازلی اصغرزاده	برگردان
دکتر علی محمد پشت‌دار	ویراستار
صدف	لیتوگرافی
۱۳۹۰	چاپ اول
جمالی	چاپ
ایرانمهر	صحافی
۱۰۰۰ جلد	شمارگان
۴ - ۰۲۶ - ۱۳۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸	شابک

۶۶۴۹۱۰۹۸ تلفن	فروشگاه انقلاب
۶۶۴۱۳۱۷۵ تلفن	فروشگاه فروردین
۴۹	دفتر مرکزی
۶۶۴۶۰۳۶۵ فاکس	۶۶۹۶۴۲۲۵

فهرست

۷	مقدمه مترجم
۹	۱ شاهنامه یوسف آرپلی
۲۱	۲ تاریخ مطالعات شاهنامه‌شناسی آ. آ. راماسکوویچ
۲۲	نقدی بر متن و نشر شاهنامه
۳۴	فرهنگ‌های شاهنامه
۳۵	ترجمه‌های شاهنامه
۴۶	شاهنامه فردوسی اثر تاریخی و ادبی
۴۷	مطالعه شاهنامه در روسیه
۵۷	۳ محمود غزنوی، خاستگاه و ماهیت حکومت غزنویان آ. یو. یعقوب‌سکی
۹۹	۴ فردوسی و خلاقیت او ی. ا. برتلس
۱۲۱	۵ اسدی بزرگ و اسدی کوچک ک. ای. چایکین
۱۵۳	۶ حماسه‌های ایرانی در ادبیات ملت‌های ترک‌زبان آسیای میانه آ. ن. سامویلوویچ
۱۶۵	۷ ایران دوران حکومت ساسانیان در شاهنامه ک. و. ترور
۱۸۳	۸ قطعاتی از شاهنامه فردوسی

به نام خداوند جان و خرد

مقدمه مترجم

کتاب حاضر شامل مجموعه مقالاتی در باب نقد و بررسی منظومه شاهنامه، اثر جاودان ابوالقاسم فردوسی توسی (۳۳۰-۴۱۶ یا ۳۲۹-۴۱۱ هجری قمری)، به قلم چند تن از کارشناسان، فردوسی‌شناسان و ایران‌شناسان دایره خاورشناسی آکادمی علوم روسیه است، که به مناسبت برگزاری مراسم هزاره این بزرگ‌ترین شاعر حماسی ایران تالیف شده و نتیجه تحقیق و تدقیق و مطالعات موشکافانه آثار تاریخی و فرهنگی با عنوان‌های تاریخ ترجمه‌های شاهنامه، تاریخ مطالعات شاهنامه، خاستگاه و ماهیت حکومت غزنویان، فردوسی و خلاقیت او، اسدی بزرگ و اسدی کوچک، تأثیر حماسه‌های ایرانی در ادبیات ملت‌های ترک‌زبان آسیای میانه و ایران دوران حکومت ساسانیان در شاهنامه است.

مجموعه مقالات ضمن حفظ پیوستگی موضوعی خود، از جنبه معرفی و تحلیل و تفسیر یکی از ابعاد اساسی و مهم و به عبارتی واقعیت‌های عینی-تاریخی مختلف و مرتبط با روند آفرینش شاهنامه، هر یک اثری مستقل به شمار می‌رود که از حیث حجم خود هشت برابر حماسه «ایلیاد» است و از حیث صوری، عظمت، قدرت و اصالت و معانی لغات، سبک کار و ویژگی مضامین، از آثار ادبی هموارکننده راه تکامل داستان‌های حماسی ایران و نیز بازتابی است از آرمان‌های حماسی ایران

باستان و طبقه دهقانان کشور و دراصل تاریخ ایران از دوران اساطیری تا سرنگونی سلطنت ساسانیان را دربر می گیرد.

خواننده هنگام مطالعه هر یک از مقالات، با اوضاع و شرایط اجتماعی، سیاسی و فرهنگی ایران باستان و دوران های سرنوشت ساز آن آشنا شده و از علل فراز و نشیب های روحی و دربرخی برهه های زمانی نیز، ناامیدی فردوسی، شاعر نامی ایران و این که چرا او در دوران حکومت محمود غزنوی مغضوب واقع شده بود (که البته بعد از مرگش ارزش این شاعر بزرگ به خوبی شناخته شد) و روند روی کار آمدن محمود غزنوی آگاه و ارزش والای شاهنامه را بیش از پیش درمی یابد. اثری که نام و آوازه اش به اکثر نقاط جهان راه یافته و به بسیاری از زبان های زنده جهان برگردانده شده است.

نظر به اهمیت فردوسی و تاثیر او در ادبیات ایران و جهان از وی تندیس های زیادی ساخته شده که شاید کهن ترین آن ها تندیس باغ گلستان باشد و تندیس های دیگر او در میدان فردوسی، دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی و آخرین آن در کتابخانه ملی ایران مشاهده می شود و البته، تندیس رم ایتالیا و تندیس آرامگاه فردوسی و ... نیز جای خود دارد.

به امید آن که ترجمه این اثر گام دیگری باشد در معرفی دیدگاه ها و برداشت های صاحب نظران ادبی و فردوسی پژوهان روسی و اثر شگفت او، شاهنامه، برای دوستداران ادب و هنر ایران.

با تشکر از آقای احمدزاده مدیر انتشارات شباهنگ به خاطر همت گماردن در کار چاپ و انتشار اثر و به یاد استاد بزرگ آقای عربعلی شروه که اثر را در اختیار این جانب قرار دادند و مشوق من در ترجمه آن بودند.